

3. Попова З. Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. М.: АСТ: Восток-Запад, 2010. 314 с.

4. Шафиков С. Г. Категории и концепты в лингвистике // Вопросы языкознания. 2007. № 2. С. 3–17.

5. Lakoff G. Metaphors We Live By / J. Lakoff, M. Johnson. Chicago: Chicago University Press, 1985. 242 p.

*Демчук Тетяна
Вінниця*

ТЕРМІНОЛОГІЯ КІНЕМАТОГРАФА ЯК ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток світової кіноіндустрії, постійне розширення й оновлення термінів цієї сфери передусім у межах англійської мови, а також нагальна потреба у впорядкуванні терміносистеми англійської фахової лексики сфери кіно зумовлює актуальність дослідження.

Об'єктом дослідження є термінологічні одиниці кінематографа у сучасній англійській мові.

Предметом дослідження є поліморфізм термінів кіномистецтва та поняття «термін» і «термінологія» сфери кіно.

Метою роботи є визначення структурного різновиду термінів кіномистецтва, а також визначення та аналіз понять «термін» та «термінологія» у сфері кіно.

Виклад основного матеріалу дослідження.

1. Доцільним спершу вбачається розмежування понять «термін» та «термінологія». Визначення поняття «термін» є дуже дискусійним у сучасній лінгвістиці, тому єдиної точної його дефініції не існує. Однак, одним із загальновизнаних його тлумачень є твердження І. С. Квітко про те, що термін є словом чи словесним комплексом, яке співвідноситься з поняттям певної галузі пізнання (науки, техніки), що, вступаючи у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами, утворюють разом з ними окрему замкнену систему, яка характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю [7].

Д. І. Ганич у своєму словнику лінгвістичних термінів надає більш узагальнене визначення поняттю термінологія: «Термінологія – система

термінів певної галузі науки, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя або сукупність усіх термінів даної мови» [4: 307].

Традиційно виділяють два основних напрями вивчення термінології як науки, кожен з яких базується на своїх певних законах, на основі яких будується своя концепція терміна та своя термінологія.

Дослідження в рамках першого напрямку називають термін особливою лексичною одиницею та протиставляють її слову, а термінологію – загальноповживаній лексиці. Концепція термінології як складової частини літературної мови відкидається зовсім; тут її називають автономним розділом лексики. Термінологія трактується як спеціальна лексика, до якої належать усі лексичні засоби, так чи інакше пов'язані з професійною діяльністю людини [10].

Дослідники другого напрямку переконані, що термінологія відповідає усім ознакам літературної мови і характеризується як окрема лексична підсистема, що гарантує виконання однієї з найважливіших соціальних функцій мови – спеціальної професійної комунікації [5: 12]. В. М. Прохорова стверджує, що переконливим свідченням єдності термінології і загальнолітературної лексики є факт створення та функціонування в усіх терміносистемах термінів лексико-семантичного творення. Дослідниця зазначає, що лінгвісти при вивченні явища лексичної семантики в лексиці літературної мови, а також при дослідженні полісемії, омонімії, синонімії, розмірно-оцінних іменників залучають загальнолітературні слова і терміни як фактичний мовний матеріал [8: 6].

Постійна поява нових галузей науки, техніки, мистецтва та розвиток суспільно-політичного життя зумовлює потребу нових термінів, що забезпечує безперервний розвиток термінології, як невід'ємної складової лексики літературної мови. Історично до номінативних частин мови належать іменники, прикметники, дієслова та прислівники, але більшість науковців відмічають переважність іменного термінотворення. Стверджують, що саме іменники володіють абсолютною номінативною значущістю, тобто вони здатні транспортувати зміст усіх інших номінативних частин мови, таких як дієслово, прикметник та прислівник [9]. Особливо така розвиненість функцій іменника, як стверджує О. С. Ахманова, спостерігається у граматиці європейських мов, яка уможливила утворення віддієслівних іменників та іменників, утворених від основи прикметників [2: 11]. До таких мов можемо віднести й англійську, наприклад, англ. *a shot* 'кадр, фотознімок' походить від дієслова англ. *to shoot* 'фотографувати, знімати фільм'.

2. Н. М. Лоскутова дає наступне визначення поняттю термінології кіно: «...під кінематографічною термінологією розуміємо сукупність

термінів на позначення кола понять кінематографічної галузі, що описує діяльність щодо створення рухомих зображень і вміщує у собі поняття кіномистецтва й кіноіндустрії». Тобто, терміносистемою кіномистецтва називається сформована система кінематографічних термінологічних одиниць, що продовжує розвиватись, та яка підпорядковується дії основних законів тієї чи іншої мови [6].

Для поняття «кінематографічний термін», як і для терміну загалом, не існує єдиного визначення, тому доречним вбачається звернення до кількох джерел. Н. М Лоскутова кінематографічним терміном називає слово або словосполучення, яке позначає кінематографічне поняття, що відображає специфіку явищ кіномистецтва та кіноіндустрії [6]. В свою чергу І. Ю. Василяйко вважає, що кінематографічними термінами можна назвати такі слова чи словосполучення, що позначають поняття кінематографа як галузі мистецтва та вживаються в науково-теоретичній, науково-популярній, фаховій, методичній та навчальній літературі, у фаховій мові кінематографістів [3].

Таким чином, терміносистема кінематографа – упорядкована сукупність термінів для позначення понять кінематографа, які знаходяться в різних зв'язках і відносинах. Терміносистема сфери кіно, як і будь-яка інша, має свої особливості, тому вимагає ретельного аналізу і систематизації. Вона викликає великий інтерес у сучасних вчених, адже є невід'ємною темою на сторінках засобів масової інформації, що робить значну частину кінематографічних термінів широко вживаними серед неспеціалістів. Таким чином, дослідження функціонування термінів кіно в мові є актуальним питанням.

3. За стрімкого розвитку культури, науки, техніки і мистецтва, деякі терміни дуже швидко стають відомими, і поступово починають використовуватися в повсякденному житті, наприклад англ. *film* 'фільм', *animator* 'художник-постановник' часто зустрічаються в ЗМІ, однак, більшість термінів є вузьконаправленими і вживаються загалом лише фахівцями сфери кіно або функціонують в області термінології: англ. *dubbing* 'дублювання', *flashback* 'зворотний кадр', *wipe* 'зміна кадру'.

Термінами можуть також бути слова, створені штучно. Крім того, в деяких терміносистемах поширене використання термінів, що виникли від загальноживаних слів за допомогою перенесення значення. Наприклад, дієслово англ. *to cheat* в сфері кіно означає 'змінити частину декорацій, щоб викликати враження зміни місця дії', хоча в літературній мові воно означає 'шахраювати'. Науковці називають це явище номінативною метафорою, і стверджують, що воно веде до виникнення слів-омонімів.

Характерною рисою для англійської мови є існування термінів, що мають різні значення в різних областях науки, техніки або мистецтва,

тобто є омонімами. У термінології таке явище отримало назву транстермінологізації. Дослідження показало, що це характерно і для терміносистеми кіно, наприклад, лексема англ. *the call* в сфері кіно означає ‘список акторів, які знімаються у головних ролях’, а в терміносистемі театру позначає ‘виклик актора на сцену’.

Терміни сфери кіно можуть мати різні значення навіть в рамках власної терміносистеми, тобто вони можуть бути полісемантичними. Так, англ. *flag* це з одного боку, тканина, якою закривають частину об’єктива камери під час зйомки, щоб необхідна частина зображення була чорною, а з іншого – це пристрій, який використовується в процесі монтажу і виконує роль «перегородки», яка дозволяє швидко знайти потрібний кадр.

У терміносистемі сфери кіно нерідко зустрічаються терміни-оказіоналізми, тому їх використання нерідко пов’язане з посиленням автора. Наприклад, англ. *Vertigo effect* ‘ефект запаморочення’ – це винахід режисера Альфреда Хічкока. Його ідея полягає у тому, що актор у кадрі залишається нерухомим, а зображення навколо нього постійно змінюється за допомогою перехреснування кадрів при монтажі. Вперше ефект було використано в кінострічці «*Vertigo*», звідки він і отримав свою назву.

Сучасна термінологія кіно досліджує також і явище переходу термінів у фразеологізми, наприклад: англ. *theater of cruelty* – термінологічне словосполучення, що позначає нелегку мету режисерів як театру, так і кіно, залучити глядача не тільки до перегляду, але і для участі у зображуваних подіях.

Висновки. Підводячи підсумки виконаного дослідження, можна зробити наступні висновки.

Термінологія кінематографа є частиною загальної терміносистеми англійської мови, постійно розвивається і перебуває в тісному зв’язку із загальноживаною лексикою. Вона є відкритою системою термінів, адже на розвиток і функціонування будь-якої термінології впливають не тільки мовні, а й позамовні чинники. Такі чинники активізують зміни в семантиці слів, призводять до значної кількості іноземних запозичень і створюють нові терміни для позначення нових понять кінематографа.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Англо-русский словарь кинотерминов [Электронный ресурс] – Режим доступа : <https://festagent.com/ru/dictionary/>.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М. : Советская энциклопедия, 1966. – 608 с.
3. Василяко І. Ю. Структурно-семантичні особливості термінів-словосполучень у сучасній українській термінології кіномистецтва [Електронний ресурс] – Львів: Львівський національний університет імені

Івана Франка, 2013. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/22770/1/19-82-86.pdf>.

4. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.

5. Головин Б. Н., Кобрин Р. Ю. Лингвистические основы учения о терминах / Б. Н. Головин, Р. Ю. Кобрин. – М. : Высш. шк., 1987. – 105 с.

6. Лоскутова Н. М. Кінематографічна термінологія : структура та семантика (на матеріалі французької та української мов) : дисс. ... канд. філол. наук. : спец. 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» . Н. М. Лоскутова ; Одеса. міжн. гуман. ун-т. – Одеса, 2016. – 339 с.

7. Квитко И. С. Термин в научном документе [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://padaread.com/?book=30514&pg=1>.

8. Прохорова В. Н. Русская терминология (Лексико-семантическое образование) / В. Н. Прохорова. – М. : Филологический факультет МГУ имени М. В. Ломоносова, 1996. – 125с.

9. Сініцина В. В. Структурно-семантичний аналіз похідних іменників-термінів галузі енергозберігаючих технологій в англійській мові [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v10/v10-1/46.pdf>.

10. Суперанская А. В. Общая терминология. Вопросы теории / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 248 с.

*Джеріх Олена
Вінниця*

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЄСЛІВ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ПЕРЕМІЩЕННЯ ДОНИЗУ У ВОДНОМУ ПРОСТОРИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ У ЗІСТАВНОМУ АСПЕКТИ

Кожна мова по-своєму членує позамовну дійсність та відображає реальні зв'язки, що існують між різноманітними предметами та явищами дійсності [1, с. 103]. Різне відображення дійсності у межах різних мов можна простежити на прикладі вживання дієслів переміщення донизу у водному просторі.